

Veźměte, prosĭme, na vědomĭ, Źe text ělĀnku odpovĭdĀ platně prĀvnĭ ũpravě ke dni publikace.

K poućovacĭ povinnosti rozhodcŭ v rozhodćm řízenĭ ve světle rozhodnutĭ Nejvyššího soudu Ěeskě republiky sp. zn. 32 Cdo 4706/2010 ze dne 28.3.2012

V nedĀvně době vydal Nejvyšší soud Ěeskě republiky rozhodnutĭ, ve kterěm blĭže specifikuje otĀzku, zda, pŕĭpadně v jakě mĭře, jsou rozhodci v pŕŕběhu rozhodćmĭ řízenĭ povinni plnit poućovací povinnost dle ustanovenĭ § 118a zĀkona ě. [99/1963](#) Sb., obćanskĕ soudnĭ řĀd (dĀle jen „o.s.ř.“) tak, aby stranĀm rozhodćmĭ řízenĭ nebyla v dŭsledku „jiněho prĀvnĭho nĀzoru soudu“ odĤnata pŕĭleŹitost k uplatněnĭ jejich prĀv a aby byla dodrŹena zĀsada rovnosti stran vyjĀdŕěnĀ v ustanovenĭ § 18 zĀkona ě. [216/1994](#) Sb., o rozhodćm řízenĭ (dĀle jen „ZoR“). Rozhodnutĭ kladně řeší otĀzku, zda se poućovací povinnost vztahuje i na poućenĭ stran o odlišněm prĀvněm nĀzoru rozhodćmĭ soudem.

Źalobkyně (dovolatelka) se Źalobou podanou u Městskěho soudu v Praze domĀhala zrušenĭ rozhodćmĭ nĀlezu vydaněho Rozhodćmĭ soudem pŕĭ HospodĀrskě komoŕe Ěeskě republiky a AgrĀrnĭ komoŕe Ěeskě republiky.

Źalobkyně uvĀděla, Źe rozhodćĭ soud poruřil zĀsadu pŕedvĭdatelnosti, jestliŹe "pŕed poslednĭm jednĀnĭm byla prezentovĀna zcela novĀ, dosud netvrzenĀ ani neprokazovanĀ argumentace", Źalobkynĭ vřak nebyla dĀna pŕĭleŹitost se k těto nově nĀmitce Źalovaněho kvalifikovaně vyjĀdŕĭt, neboť s nĭ byla seznĀmena pouhĕ pŕlden pŕed poslednĭm jednĀnĭm, a ani v rĀmci tohoto jednĀnĭ nebyla rozhodćmĭ senĀtem poućena podle ustanovenĭ § 118a o. s. ř. per analogiam. Nebyly jĭ tak poskytnuty ani relevantnĭ ćas, ani relevantnĭ poućenĭ pro ũćinnou obranu.

Źalobkyně argumentovala, Źe smyslem ustanovenĭ § 18 ZoR je zajiřtěnĭ rovnosti stran, pŕĭćemŹ stranĀm musĭ bĭt dĀna plnĀ pŕĭleŹitost k uplatněnĭ jejich prĀv, coŹ je zdŕuurněně těŹ v ustanovenĭ § 19 odst. 2 ZoR (rozhodci vedou rozhodćĭ řízenĭ tak, aby bez zbytećnĕch formalit a pŕĭ poskytnutĭ stejně pŕĭleŹitosti k uplatněnĭ prĀv vřem stranĀm byl zjiřtěn skutkovĕ stav věci potŕebnĕ pro rozhodnutĭ sporu). K naplněnĭ zĀsady rovnosti stran je nutno dle ust. § 30 ZoR pouŹĭt pŕĭměŕěně pŕĭřluřnĀ ustanovenĭ obćanskěho soudnĭho řĀdu, pŕĭćemŹ jednou ze zĀsad, které rovnost stran zajiřtŭjĭ, je podle nĀzoru Źalobkyně zĀsada pŕedvĭdatelnosti rozhodnutĭ, k jejĭmuŹ naplněnĭ slouŹĭ i poućovací povinnost podle ustanovenĭ § 118a o.s.ř.[1]

Městskĕ soud v Praze zamĭtl Źalobu na zrušenĭ vĕrokově ćasti rozhodćmĭ nĀlezu, Vrchnĭ soud v Praze nĀsledně rozhodnutĭ soudu pŕvnĭ instance potvrdil.

Vrchnĭ soud ve svěm rozhodnutĭ vychĀzel z prĀvnĭho nĀzoru, dle kterěho skutećnost, Źe rozhodnutĭ

bylo případně pro žalobkyni překvapivé, není zákonným důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu (tj. za situace, kdy odlišné právní posouzení opírá o již zjištěný skutkový stav). Soud zároveň vyjádřil názor, že nepoužití ustanovení § 118a o. s. ř. v rozhodčím řízení není zpravidla samo o sobě důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu, avšak vždy je třeba každý spor posuzovat podle všech jeho okolností, přičemž případný nedostatek poučení podle ustanovení § 118a o.s.ř. by se v posuzovaném případě týkal jen právního posouzení sporu, nikoliv "např. nějakého doplnění skutkového stavu a důkazů".

Nejvyšší soud uvedeným rozhodnutím sp. zn. 32 Cdo 4706/2010 zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů pro jejich nepřezkoumatelnost z důvodu jejich nedostatečného odůvodnění, když oba soudy sice založily napadená rozhodnutí v první řadě na úvaze, že průběh rozhodčího řízení neumožňuje závěr, že dovolatelce nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat (tj. dle názoru soudů měla žalobkyně vůči druhé straně v řízení rovné postavení a byl jí dán dostatečný prostor pro uplatnění jejích práv), z odůvodnění rozsudků však nelze seznat, zda a prostřednictvím jakých úvah se soudy vypořádaly právě s námitkou překvapivosti rozhodčího nálezu, v žalobě na zrušení rozhodčího nálezu zřetelně uplatněnou a věcně vymezenou.

V odůvodnění rozhodnutí Nejvyšší soud konstatoval nesprávnost právního názoru odvolacího soudu, podle něhož překvapivost rozhodnutí není zákonným důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu, resp. dle kterého poučení o jiném možném než stranami zvažovaném právním posouzení, s nímž se nepojí potřeba doplnit skutkový stav věci, je zbytečnou formalitou ve smyslu ustanovení § 19 odst. 2 ZoR, a absence takového poučení by proto opodstatňovala závěr, že straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat ve smyslu ustanovení § 31 písm. e) ZoR.

Nejvyšší soud závěrem shrnul, že pokud by se o možnosti jiného než v dosavadním průběhu rozhodčího řízení zvažovaného právního posouzení předběžné otázky žalobkyně (dovolatelka) dozvěděla nikoliv až z rozhodčího nálezu jak tvrdí, nýbrž již z právní argumentace předložené druhou stranou před vydáním rozhodčího nálezu (jak je naznačeno v podkladech rozhodnutí soudů), rozhodčí nález by nebyl překvapivý a strany by jím nemohly být zaskočeny. Posouzení, zda straně byla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat, by se v takovém případě soustředilo na otázku, zda měla dovolatelka reálnou možnost na novou právní argumentaci druhé strany reagovat.

Povinnosti rozhodců aplikovat v rozhodčím řízení ust. § 118a o.s.ř. tematizoval Nejvyšší soud již ve svých předchozích rozhodnutích, ve kterých se vyjadřoval k situaci, kdy překvapivý právní názor rozhodčího soudu byl spojen s nutností stran doplnit skutková tvrzení ohledně svých nároků a navrhnout k nim důkazy.

V rozhodnutí 32 Odo 1528/2005 ze dne 25.4.2007 posuzoval Nejvyšší soud postup rozhodčího soudu, který shledal smlouvy, jež byly předmětem rozhodčího řízení neplatnými pro jejich neurčitost a aniž účastníky řízení upozornil, že má v úmyslu věc po právní stránce posoudit jinak než z důvodu tvrzeného v návrhu, přiznal žalované uvedenou částku jako náhradu škody podle obchodního zákoníku, aniž dal žalobkyni možnost se ke změně právní kvalifikaci vyjádřit, případně se jí účinně bránit (přičemž plnění z titulu smlouvy a z titulu náhrady škody jsou dva odlišné instituty s různým okruhem právně významných skutečností a rozhodčí soud měl stranám umožnit tvrdit skutečnosti významné z hlediska jiného právního názoru a nabídnout k nim důkazy).

S odkazem na přiměřené použití občanského soudního řádu obsaženém v § 30 ZoR a na zásadu rovnosti účastníků rozhodčího řízení obsaženou v ust. § 18 ZoR, která je mj. realizována stanovením zásady předvídatelnosti rozhodnutí soudu, k jejímuž naplnění slouží i poučovací povinnost soudu podle § 118a o.s.ř., Nejvyšší soud v odůvodnění rozhodnutí konstatoval, že pokud rozhodčí soud posuzoval uplatněný nárok jako plnění ze smlouvy o vyrovnání, a teprve do svého rozhodnutí promítl svůj právní názor o existenci nároku na náhradu škody vzniklé v důsledku neplatnosti uvedené smlouvy o vyrovnání, pak se jedná o nárok zcela odlišný od plnění ze smlouvy, to znamená nárok,

který nebyl v rozhodčím řízení ani tvrzen, ani prokazován. Rozhodčí soud tak evidentně rozhodl o nároku, který nebyl v řízení uplatňován a prokazován. Odvolací soud proto podle závěru Nejvyššího soudu nepochybil, pokud shledal důvody pro zrušení nálezu rozhodčího soudu stanovené v § 31 písm. e) a f) zákona o rozhodčím řízení.

V rozhodnutí 23 Cdo 3749/2008 ze dne 26.5.2010 Nejvyšší soud posuzoval situaci, kdy rozhodčí soud zamítl jako nadbytečný důkaz, jehož provedení strana navrhla ("obchodní podmínky účinné ke dni uzavření vzájemného smluvního vztahu"), a následně rozhodl tak, že se vzhledem k nepředložení právě tohoto důkazu žaloba zamítá, a to pro neunesení důkazního břemene.

K tomu Nejvyšší soud uvedl, že postupem rozhodčího soudu nebyla straně poskytnuta možnost prokázání jejích tvrzení a rozhodčí senát pochybil, jestliže ve smyslu ust. § 118a odst. 3, popř. § 119a odst. 1 o. s. ř. žalobkyni nevyzval, aby bez zbytečného odkladu navrhla důkazy potřebné k prokázání všech svých sporných tvrzení, pokud zjistil, že tyto důkazy dosud neoznačila.

K poučovací povinnosti a užití § 118a o.s.ř. v rozhodčím řízení se vyslovil i Ústavní soud v rozhodnutí I. ÚS 3227/07 ze dne 8.3.2011, ve kterém konstatoval, že rozhodce nemůže být pouze pasivním činitelem, ale způsobem vedení řízení musí zajistit, aby jeho rozhodnutí nebylo překvapivé. K dosažení tohoto cíle se v civilním soudním řízení uplatňuje poučovací povinnost soudu; není důvodu, proč by poučovací povinnost neměl mít rozhodce, jenž v rozhodčím řízení plní roli rozhodovacího orgánu místo soudu. ZoR poučovací povinnost rozhodce neupravuje, a proto je namíste přiměřeně použít občanského soudního řádu (§ 30 ZoR).

Ústavní soud přitom zdůraznil, že rozsah kontrolní funkce obecných soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení musí být pečlivě vyvážen tak, aby na jedné straně nebylo popřeno pravidlo, že i v řízení před rozhodci má být poskytována právní ochrana, a na straně druhé, aby tím nebyly setřeny výhody rozhodčího řízení, a tak i jeho praktická využitelnost.

S krátkým časovým odstupem zaujal senát č. 23 Nejvyššího soudu odlišné stanovisko, když se v rozhodnutí 23 Cdo 449/2011 ze dne 31.7.2012 vyjadřoval k situaci, kdy rozhodčí soud nepoučil účastníky, přestože po právní stránce posoudil odlišně již zjištěný skutkový stav (konkrétně platnost právního úkonu odstoupení od smlouvy).

Nejvyšší soud konstatoval, že není dán důvod pro zrušení rozhodčího nálezu podle ust. § 31 písm. e) ZoR, pokud rozhodčí soud nepostupoval podle § 118a odst. 2 o. s. ř. a účastníky nepoučil za situace, kdy posuzoval po právní stránce zjištěný skutkový stav (zda došlo k platnému odstoupení od smlouvy o dílo či nikoliv). Pro toto právní posouzení nebylo třeba doplňovat rozhodné skutečnosti a provádět další dokazování a nebyl proto ani důvod pro postup podle ust. § 118a odst. 2 o.s.ř. Není proto ani možno dospět k závěru, že rozhodčí soud porušil zásadu rovnosti stran, popř. další zásady a ustanovení občanského soudního řádu a že jsou splněny podmínky pro zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. e) ZoR, proto, že žalobci nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodčím soudem projednat.

Závěrem lze shrnout, že nedodržení poučovací povinnosti dle ust. § 118a o.s.ř. ze strany rozhodčího soudu může být s ohledem na okolnosti případu a průběh řízení důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu dle ust. § 31 písm. e) ZoR. Rozsah této povinnosti ve vztahu k poučení o odlišném právním názoru rozhodčího soudu (bez nutnosti provádět další dokazování skutkových tvrzení) však patrně bude předmětem další specifikace ze strany Nejvyššího soudu.

Mgr. Rudolf Šnajder, advokátní koncipient
autor působí v advokátní kanceláři MSB Legal, v.o.s.

[MSB Legal, v.o.s.](#)

Bucharova 1314/8
158 00 Praha 13

Tel.: +420 251 566 005
Fax: +420 251 566 006
e-mail: paha@msblegal.cz

[1] Ust. § 118a odst. 1 o.s.ř. - ukáže-li se v průběhu jednání, že účastník nevyličil všechny rozhodné skutečnosti nebo že je uvedl neúplně, předseda senátu jej vyzve, aby svá tvrzení doplnil, a poučí jej, o čem má tvrzení doplnit a jaké by byly následky nesplnění této výzvy, dle ods. 2 o.s.ř. - má-li předseda senátu za to, že věc je možné po právní stránce posoudit jinak než podle účastníkova právního názoru, vyzve účastníka, aby v potřebném rozsahu doplnil vylíčení rozhodných skutečností a dále odst. 3 o.s.ř. - zjistí-li předseda senátu v průběhu jednání, že účastník dosud nenavrhł důkazy potřebné k prokázání všech svých sporných tvrzení, vyzve jej, aby tyto důkazy označil bez zbytečného odkladu, a poučí jej o následcích nesplnění této výzvy.)

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)

- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)